

УДК 070.489-053.2/5

Анастасія Корецька – студентка Інституту філології та журналістики
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Художньо-технічні особливості дитячих періодичних видань (на прикладі газети «Казковий вечір»)

У статті здійснено докладний опис ілюстративного та шрифтового різноманіття газети «Казковий вечір». Проведено аналіз художньо-технічних особливостей оформлення дитячих видань. У ході дослідження визначено специфіку сприймання дітьми шрифтів та зображень, виявлено помилки, що допускаються при створенні дитячої періодики.

Ключові слова: дитячі періодичні видання, ілюстративне наповнення, шрифтове оформлення, «Казковий вечір».

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний медіапростір рясніє великою кількістю різних за тематикою, оформленням та цільовою аудиторією дитячих періодичних видань. Для дитячого видання велике значення має його художньо-технічне оформлення. Адже перше враження про видання читач отримує від його зовнішнього вигляду. Аналіз оформлення газети «Казковий вечір» дає можливість розглянути специфічний аспект дитячого періодичного видання, який впливає не лише на естетичні переваги, але й вирізняє продукт на видавничому ринку.

Аналіз досліджень проблеми. Питанням оформлення періодики для дітей займалися Т. Давидченко [1], Т. Єжижанська [2], Е. Огар [4].

Мета статті – здійснити комплексний аналіз графічного оформлення щотижневої газети «Казковий вечір». Мета передбачила виконання таких завдань: визначити особливості ілюстративного наповнення та шрифтового оформлення газети, на прикладах проілюструвати вплив художньо-технічного оформлення на юного читача.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. «Казковий вечір» виходить обсягом 8 шпальт формату А3 на офсеті, кольоровість 4+4. Основний тематичний матеріал – 7 казок на 7 днів тижня, які проілюстровані художниками саме для цього видання. Газета розроблена для дітей II та III вікових категорій (6–14 років). Художниками та дизайнерами створено власну образотворчу стилістику та декілька десятків шрифтів. Усі казки оформлюють відповідно до вікових особливостей сприйняття читачів і з урахуванням рекомендацій психолога газети.

Аналіз багатокольрного ілюстративного змісту варто розпочати з назви газети. Кожна літера – окрема яскрава ілюстрація-подія. Назва повністю розкриває змістове наповнення видання: тут і тваринний, і рослинний світ, і природні явища, і захоплення юних читачів. Кожного номеру назва зображена однаково, оскільки вона виконує не лише номінативну, але й функцію бренду.

На першій шпальті розміщені ілюстрації-анонси казок, надрукованих у газеті і, звичайно, малюнок у повний розмір до казки, що на першій сторінці. У № 17 від квітня 2014 року на такому повномасштабному зображенні розмістили собаку та віслюка, що разом біжать по зеленій траві (казка «Про собаку Вілька та віслюка Мелесія»). Ілюстрація відповідає II та III віковим категоріям, що є потенційними читачами газети. Звірі зображені мультиплікаційно, проте цілком дотримана життєва колористика. Важливим також є те, що малюнок не відходить від змісту казки і зацікавлює дитину до читання. Герої ілюстрації рухаються у праву сторону, що стимулює перегорнути сторінку і поринути у світ казок та розваг.

Наступна шпальта зазвичай містить дві казки із відповідним графічним доповненням. Окрім малюнків, кожен твір має цікаво оформлену ініціальну літеру. Вона не пов'язана зі змістом казки і відіграє швидше роль зацікавлення, ніж інформування.

На третій сторінці розміщують одну казку та розважальні рубрики (кросворди, головоломки). Ці інтелектуальні частини газети теж супроводжуються зображеннями. У більшості випадків це маленькі мультиплікаційні малюнки з тваринами, часто в їхній основі національні мотиви. Хоча міні-

ілюстрації зовсім не пов'язані зі змістом, проте вони додають яскравих барв та зацікавлюють взяти участь у таких рубриках.

У кулінарній рубриці «Пальчики оближеш» завжди зображені інгредієнти рецептів у вигляді оживлених овочів, фруктів, морозива та ін. Важливо, що художники-ілюстратори дотримуються тут концепції видання і не подають фотографій, як роблять більшість дитячих видань.

Використовують творці «Казкового вечора» і фото, але роблять це лише у двох рубриках. «Пояснючка» є однією з них. Тут світлини використані з особливою метою – зацікавити юну аудиторію до співпраці. Кожен хотів би побачити своє фото на шпальтах газети, і малечі надають таку можливість. Для цього потрібно лише відповісти на запитання, вміщені у попередньому номері. Обрамлюють світлини цікавими малюнками (драконом, грибом, метеликом тощо). Такий яскравий конкурс стимулює дітей читати видання та активно листуватись із редакцією. Ще одна рубрика, де використані фотографії, – «Захоплюючі мандри». Пояснити цей спосіб оформлення можна, з одного боку, широким віковим спектром читачів (від 6 до 12 років), з іншого, бажанням точно передати візуальне враження від того чи того міста. Також у кожному номері є анімаційні хлопчики та дівчатка, яких діти можуть асоціювати із собою. Ці герої закликають до гри, прочитання, розв'язання різноманітних ребусів.

Особливого акценту художньо-технічному оформленню «Казкового вечора» надає обрамлення навколо тексту. У більшості випадків це тонкі кольорові лінії, а навколо назви – рослинний орнамент. Квітково-рослинний орнамент можна простежити й в оформленні анкети «Будьмо знайомі!» та назвах деяких казок. Це візуально згрупує текст і звертає на нього увагу читачів.

Уже було згадано про національний характер багатьох ілюстрацій. Найяскравіше цю тенденцію підтримує гра у № 17 від квітня 2014 року «Ходить гарбуз по городу». Гра заснована на відомому народному українському вірші про осінній урожай. Поле для гри – мультиплікаційне українське поселення із оживленими героями-овочами (помідор, цибуля, морква, гарбуз, огірок, редька). Багато різних національних традицій обіграно у сюжеті. Ця шпальта (до речі остання) не лише виконує інтелектуально-розважальну функцію, а й у яскравих барвах візуалізує й укорінює у свідомості дитини безмежне різноманіття української спадщини.

Ілюстративне наповнення газети відповідає віковій категорії юних читачів та згідно із вимогами, зазначеними у Наказі [3], складає не менше 30 %. Малюнки не спотворюють змісту та ідеї рубрик. Їхнє розміщення логічне та легке для зорового сприйняття. Кольори для ілюстрацій обрані пастельні, а тому вони не шкідливі для зору. Фарби якісні, не залишають слідів на руках та не мають специфічного запаху.

Звичайно, можна простежити і деякі негативні явища в ілюстраціях аналізованого видання. Так, у рубриці «Небесні мандри» (№ 17 від травня 2014 року) зображено маленького героя на ім'я Скрикотелло. Зовні він точна копія відомого усім із дитинства героя Незнайки казки М. Носова. Дітей це може збити з пантелику, оскільки вони не бачитимуть різниці між вигаданими героями. У № 21 від травня 2014 року на сторінці 4 розміщений лабіринт-головоломка, умова якого звучить так: «Допоможіть матері-квочці обрати правильний шлях до курчатка». Курка і курча зображені мультиплікаційно, проте дуже викривлено порівняно з реальністю (немає виділеного дзьоба, порушена природна колористика). Такі ілюстрації можуть сформувати неправильне уявлення у дитини про цих птахів. Також негативним є те, що малюнки видання виконані не в одному стилі. Це порушує композицію газети, проте особливого впливу на дітей не має. Можливо, таке оформлення пов'язане із орієнтацією на декілька вікових груп.

Різноманітність шрифтів газети вражає кольоровими та стильовими особливостями. Вони різні за кеглем та накресленням. Шрифти відповідають композиції кожного окремого блоку.

Основний текст складено 14 кеглем прямого накреслення, що цілком адаптовано до читацької аудиторії. Такого типу текст займає більш як половину газети і розміщений у декілька колонок. Текст переривають малюнки, що спричиняє велику кількість переносів. Це можемо розглядати як недолік оформлення дитячого видання, оскільки переноси заважають повноцінному процесу читання. Надрукований текст чорною фарбою на біло-сірому фоні, що забезпечує його легке сприйняття та не псує зір юного читача. Римовані загадки і вірші складені також 14 кеглем, строфами на блакитному фоні. Відповіді до загадок щоправда різних кольорів (червоні, сині, сірі, зелені) та надруковані справа наліво задля вирізнення і надання ігрового характеру. Рожевим, а не

чорним кольором, очевидно для відповідного акценту, подають укінці казок пояснення невідомих для малюків слів, прислів'я внизу кожної сторінки, назви казок-анонсів та адресу сайту газети. Заголовкові назви казок не лише різних кольорів, а й накреслень. Оригінальні назви зацікавлюють дітей до прочитання та тренують пам'ять, оскільки яскраві літери краще закладаються у свідомості юного читача. Художники «Казкового вечора» створюють ексклюзивні шрифти, захищені авторським правом. Такий підхід до оформлення ще більше увиразнює газету на ринку української дитячої періодики.

У газеті є рубрики, назви яких оформлені типово із номера в номер. «Розважайка» одна з них. Змістове наповнення – анекдоти, тому кольори і накреслення літер мають веселий характер. Кожна літера розфарбована не в один, а різні кольори – градаційно (використані зелений, червоний, жовтий, блакитний кольори та їхні відтінки). Фон також різнокольоровий. Літери жирного накреслення кривою лінією. Навколо назви «плавають» кульки та смайли, що символізують легкість та невимушеність рубрики.

Наступна рубрика, назва якої не змінювалась із часу заснування, – «Пальчики оближеш». Це кулінарна частина газети. Назва створена також відповідно до змісту. Літери «стоять» в одну лінію, проте накреслені так, ніби в будь-який час готові взятись за справу. Ініціальна літера (П) має кухарський ковпак, що відразу викликає відповідні асоціації. У цій рубриці теж обрано градаційний спосіб розфарбування (від салатого до ніжно-жовтого). Зверху на літерах, як на столі, стоять чотири страви (вареники, печена курка з картоплею, суп та торт), що завершує образ кулінарної тематики. Таке оформлення заголовку стимулює дітей прочитати і створити щось смачне власноруч. Частково рубрика є й профорієнтаційною, оскільки за допомогою гри може зацікавити юного читача до приготування їжі професійно.

Рубрика «Пограймося» пропонує різні ігри, до яких діти можуть долучити своїх друзів та родину. Літери накреслені у різні сторони, вони ніби «скачуть» і закликають до гри. Свідченням заклику також є знак оклику вкінці назви. Літери різнокольорові (блакитний, помаранчевий, жовтий, зелений). Такі фарби стимулюють уяву дитини та асоціюються з веселощами. Досліджено, що до десяти років діти надають перевагу червоному, що є близьким до помаранчевого, жовтому та зеленому кольорам, а після десятого року життя – синьому. Це ще раз підтверджує, що колористика видання розрахована на читачів декількох вікових груп. Під назвою рубрики розміщені малюнки дитячих іграшок (надувне коло, м'яч, електронний пес, дзига та робот), які, очевидно, є символами гри та відпочинку для чад.

Дублюють у кожному номері й назву рубрики «Веселинка». Цей блок присвячений порадам для юних читачів. Назва – це ім'я «дівчинки з іншої планети», яка дає поради. Літери накреслені по прямій лінії, шрифт – специфічний, проте читабельний. Привертає увагу кольором (зелений із червоним обідком) та розміром (найбільші після назви газети літери у виданні). Зелений колір життєствердний, колір дозволу (аналог до світлофору). Саме такі принципи розвивають у цій рубриці автори газети. Веселинка розповідає дитині, що треба бути самим собою, втілювати мрії у життя, розвивати таланти. Поряд із назвою зображена сама дівчинка, що допомагає дітям уявити її та сприймати написане не як повчання, а як доброзичливе звернення ровесниці.

Рубрика «Пояснючка», про яку вже було згадано при описі ілюстрацій, також має стабільне оформлення. Особливість цієї назви у тому, що вона написана ніби на дерев'яній огорожі. Зазвичай діти зацікавлюються тим, що написано на парканах, оскільки більшість із тих слів є для них невідомими і вони намагаються в силу своїх знань трактувати їх. Літери різнокольорові та тонкі за накресленням. Рубрику, так само, як і попередню, супроводжує герой – хлопчик, одягнений у сучасний молодіжний одяг (кепку, кросівки, джинси). Імені він не має, проте викликає довіру та бажання відповісти на його запитання, що є найважливішим для видавців.

Найменша рубрика із типовим оформленням – «Острів загадок». Літери у назві розміщені по кривій, розфарбовані у різні кольори (жовтий, червоний, зелений). Назва не чітка, проте таке накреслення відповідає змістовому наповненню. Навколо літер «плавають» знаки питання, що є символом загадки, таємниці. Фоном для назви є малюнок безлюдного острова з пальмою, що підкреслює важливість самостійного розв'язання загадок дитиною. Колористика означає активну увагу (жовтий), дозвіл на помилку (зелений), небезпеку заплутатись в інтелектуальному лабіринті загадки (червоний).

«Казковий вечір» вирізняється своїми шрифтами не лише на художньому, але й семантичному рівнях. Особливе значення, закладене у кожному літері, розширює віковий спектр читацької аудиторії газети, надає їй популярності поміж інших дитячих періодичних видань. Чітко дотримана нормативна база щодо шрифтів у дитячих виданнях, оскільки використані кеглі – не менше 12 пунктів, а основний текст надруковано чорною фарбою.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Газета «Казковий вечір» вдало поєднує ілюстративне та шрифтове наповнення. Зазвичай малюнки (фото) доповнюють текст, допомагають зрозуміти написане, уявити героїв. У концепції видання можна чітко простежити спільну роботу психолога та художників. Автори газети дотримуються усіх вимог законодавства щодо дитячих видань: фарби підбрані для відповідної вікової категорії читачів, а кількість ілюстрацій коливається в межах 65 %; кегль шрифту основного тексту – 14 пунктів, оскільки він підходить для дітей від 6 до 14 років, надрукований чорною фарбою на білому фоні, що не псуватиме зір юних читачів; текст складений в логічній послідовності, кожен блок інформації надрукований на окремій шпальті і не переноситься на наступну. Більшість ілюстрацій – тварини, оскільки саме про них любляють читати діти 6–14 років. Варто зазначити, що «Казковий вечір» пропагує не диснейських персонажів, а людей та тварин, ближчих за зображенням до української культури. Малюнки часто передають народний колорит та традиції, що укорінює не лише знання, але й любов до власної землі. Герої видання завжди життєрадісні, проте вони закликають не лише розважатись, але й думати. Автори не роблять акценту на призначенні малюнків для кожної статі окремо, тому видання із задоволенням читають як хлопчики, так і дівчатка.

Технічне оформлення чітко структуроване. Оскільки газета виходить форматом А3, тому кожна її сторінка поділена на блоки не лише логічно, але й графічно. Таке розміщення допомагає дітям краще орієнтуватися на шпальті. Частини, які потрібно вирізати, позначені штрих-пунктиром, що також вдало організовує роботу дитини з виданням – матеріальним об'єктом.

Можна відстежити й негативні фактори у художньо-технічному оформленні: плагіат (герой Скрикотелло у № 17 від травня 2014 року), відхід від природного зображення (курча та курка у № 21 від травня 2014 року). Інколи знаходимо порушення типовості стилю ілюстрацій. Проте такі недоліки зовсім незначні й не спотворюють загальне враження від газети «Казковий вечір».

Література

1. Давидченко Т. Структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України [Електронний ресурс] / Т. Давидченко. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net>.
2. Єжижанська Т. Періодичні видання для дітей: комунікаційний аспект / Т. Єжижанська // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць / відп. ред. О. Гнідан. – К. : Нац. авіаційний ун-т, 2002. – Вип. 17. – 2009. – С. 231–241.
3. Наказ «Про затвердження Державних санітарних норм і правил. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0077-07>.
4. Огар Е. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. / Е. Огар. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 160 с.

References

1. Davydchenko T. Strukturno-funkcionalni osoblyvosti presy dlya ditej periodu nezalezhnosti Ukrayiny [Elektronnij resurs] / T. Davydchenko. – Rezhim dostupu : <http://www.lib.ua-ru.net>.
2. Yezhyzhanska T. Periodychni vydannya dlya ditej: komunikacijnyj aspekt / T. Yezhyzhanska // Gumanitarna osvita v tehnicnyh vyshlyh navchalnyh zakladah: zb. nauk. pracz / vidp. red. O. Gnidan. – K. : Nacz. aviacijnyj un-t, 2002. – Vyp.17. – 2009. – S. 231–241.
3. Nakaz «Pro zatverdzhennya Derzhavnyh sanitarnykh norm i pravyl. Gigiyenichni vymogy do drukovanoj produkciji dlya ditej» [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0077-07>.
4. Ohar E. Dytiacha knyha: problemy vydavnychoj pidhotovky : navch. posib. / E. Ohar. – Lviv : Az-Art, 2002. – 160 s.

Корецкая А. *Художественно-технические особенности детских периодических изданий (на примере газеты «Казковый вечер»)*. В статье осуществлено детальное описание иллюстративного и шрифтового многообразия газеты «Сказочный вечер». Проведен анализ художественно-технических особенностей оформления детских изданий. В ходе исследования определена специфика восприятия детьми шрифтов и изображений, обнаружены ошибки, допускаемые при создании детской периодики.

Ключевые слова: детские периодические издания, иллюстративное наполнение, шрифтовое оформление, «Казковый вечер».

Koretska A. *Artistic and Technical Features of Children's Periodicals (for Example, Newspaper «Kazkovyj Vechir»)*. The article provides a detailed description of illustrative and font variety of the newspaper «Kazkovyj Vechir» («Fairy Tale Evening»). Artistic and technical design features of children's editions have been analyzed. The study identified the specific character of kids' perception regarding fonts and images, and errors overlooked in creating children's periodicals.

Keywords: children's periodicals, illustrative content, font design, «Kazkovyj Vechir» («Fairy Tale Evening»).

Адреса для листування: nastya_korecka@ukr.net

УДК 655.3.06

Володимир Красиленко – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент, завідувач кафедри журналістики та інформаційних технологій Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»,
Діана Нікітович – науковий співробітник відділу науки, міжнародної діяльності та інклюзивної освіти Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

Дослідження особливостей та регіональних аспектів випуску газет в Україні

Стаття присвячена дослідженню динаміки, особливостей та регіональних аспектів випуску газет в Україні за період 2010–2013 роки. По сукупності та динаміці показників випуску газет та розподілів їх у типовому та регіональному аспектах за допомогою нейропакетів проведено кластеризацію всіх регіонів на 5 характерних груп. Лише десять регіонів, що представляють три кращих групи, мають вплив на загальну кількісну характеристику системи ЗМІ. Показано, що в Україні за досліджуваний період продовжується в цілому зниження основних показників випуску газет, але відбуваються і позитивні зміни, хоч вони і стосуються лише деяких регіонів, деяких типів газет. Розраховані та показані темпи зростання показників випуску газет за типами і, в цілому, проаналізовані відповідні розподіли газет за регіонами та типами і структурні зрушення з точки зору випуску видань. Показані переваги застосування інтелектуальних технологій для автоматизації процесів комплексного групування об'єктів.

Ключові слова: газета, держава, регіон, мова, засіб масової інформації.

Постановка наукової проблеми та її значення. Суспільство та засоби масової інформації, як складова всієї складної системи, що спрямована на формування громадської чи суспільної думки, забезпечення прав та свобод громадян на своєчасну та достовірну різноманітну інформацію, швидке та масове її тиражування-передавання з метою впливу на свідомість, перебувають у сучасному світі в постійній та різноманітній взаємодії.

Саме ЗМІ продовжують нести у суспільство поняття вільності політичних поглядів, висловлювань, вільного доступу до джерел інформації для осмислення історичної та політичної правди, стають живильним середовищем для відродження патріотизму, що є таким важливим особливо в деякі переломні історичні моменти.